

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyvinvointialue- ja maakuntajakolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyvinvointialue- ja maakuntajakolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 91/2025 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Eduskunta-aloite

Esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt seuraavan aloitteen:

- Toimenpidealoite TPA 21/2025 vp Minna Reijonen ps ym. Toimenpidealoite hyvinvointialueiden valtuustoryhmille osoitetun taloudellisen tuen poistamisesta

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitusneuvos Mervi Kuittinen, valtiovarainministeriö
- finanssineuvos Teemu Eriksson, valtiovarainministeriö
- juristi Niina Kolju, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy
- lakiasiaainjohtaja Juha Myllymäki, Suomen Kuntaliitto
- professori Olli Mäenpää

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Kanta-Hämeen hyvinvointialue
- Keski-Suomen liitto
- Kokkolan kaupunki
- Kruunupyyn kunta
- Kymenlaakson hyvinvointialue
- Lapin hyvinvointialue
- Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
- Pohjois-Pohjanmaan liitto
- Satakunnan hyvinvointialue
- Uudenmaan liitto

Valiokunnan mietintö HaVM 22/2025 vp

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITE

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi hyvinvointialue- ja maakuntajakolakeja. Laki jaettaisiin kahdeksi laiksi, hyvinvointialuejakolakeksi ja maakuntajakolakeksi. Hyvinvointialuejakolaissa ei enää säädettäisi maakuntajaosta eikä maakuntajaon muuttumisesta hyvinvointialuejaon muutosten seurauksena. Lakiin lisättäisiin säännökset hyvinvointialueen jakamista koskevasta taloudellisesta selvityksestä. Lakiin tehtäisiin myös eräitä muita muutoksia. Uudessa maakuntajakolaissa säädettäisiin maakuntajaon perusteista ja sen muuttamisen edellytyksistä, vireillepanosta ja valmistelusta. Hyvinvointialuejakoa ja maakuntajakoa, niiden perusteita tai hyvinvointialueen muuttamisen edellytyksiä ei esitettäisi muutettavaksi. Hyvinvointialueesta annettuun lakiin sekä sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaannpanosta annettuun lakiin tehtäisiin esityksestä johtuvat tekniset tarkistukset.

Lisäksi hyvinvointialueesta annetun lain valtuustoryhmän toiminnan tukemista ja luottamushenkilöiden palkkioita ja korvauksia koskeviin säännöksiin ehdotetaan täsmennyksiä.

Esitys liittyy valtion vuoden 2026 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Hyvinvointialueesta annetun lain valtuustoryhmän toiminnan tukemista ja luottamushenkilöiden palkkioita ja korvauksia koskevat säännökset on kuitenkin tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2026.

Toimenpidealoite

Toimenpidealoitteessa TPA 21/2025 vp ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin hyvinvointialuelain 27 §:n muuttamiseksi siten, että poliittisille valtuustoryhmille osoitettu taloudellinen tuki poistetaan laista.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Esityksessä ehdotetaan, että nykyisestä hyvinvointialue- ja maakuntajakolaista (614/2021) muodostetaan kaksi erillistä lakia, hyvinvointialuejakolaki ja maakuntajakolaki. Ehdotetussa hyvinvointialuejakolaissa ei säädetä maakuntajaosta eikä maakuntajaon muuttumisesta hyvinvointialuejaon muutosten seurauksena. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset hyvinvointialueen jakamista koskevasta taloudellisesta selvityksestä sekä eräitä muita täsmennyksiä.

Maakuntajakolaissa ehdotetaan säädettävän maakuntajaon perusteista ja sen muuttamisen edellytyksistä, vireillepanosta ja valmistelusta. Valtion viranomaisten toimialueiden tulee voimassa olevan sääntelyn mukaisesti perustua maakuntajakoon.

Valiokunnan mietintö HaVM 22/2025 vp

Esityksellä ei muuteta hyvinvointialuejakoa eikä maakuntajakoa eikä myöskään niiden perusteita. Esityksessä ei ehdoteta muutoksia hyvinvointialueen muuttamisen perusedellytyksiin eikä muuttamista koskevan asian vireillepanoon, joista säädetään hyvinvointialuejakolain 5 ja 6 §:ssä.

Hallintovaliokunta pitää esitystä kannatettavana, sillä se selkiyttää aluejakoja koskevaa sääntelyä ja poistaa hyvinvointialuejaon muutoksen automaattisen vaikutuksen maakuntajakoon. Hyvinvointialuejaon perusteet liittyvät hyvinvointialueiden tehtävien mukaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämiseen. Maakuntajako puolestaan perustuu laajempiin näkökohtiin sen toimiessa valtion aluehallinnon, kaavoituksen, aluekehittämisen ja muiden yhteiskunnallisten toimintojen perusjakona.

Hyvinvointialuejakolaki

Ehdotetun hyvinvointialuejakolain lähtökohtana on, että hyvinvointialueen alueena on yksi tai useampi kokonainen maakuntajakolaissa tarkoitettu maakunta, jollei ole erityistä toiminnallista perustetta poiketa maakuntajaosta. Poikkeuksen muodostaa, kuten nykyisinkin, Uudenmaan maakunta, jonka alueella voi olla useampi kuin yksi hyvinvointialue, jos se on tarpeen alueen väestömäärän tai muun vastaavan perustellun syyn takia. Lisäksi laissa säädetään aiempaa täsmällisemmin, että hyvinvointialueen on muodostuttava yhtenäisestä alueesta, joka muodostaa hyvinvointialueen tehtävien järjestämiseksi toiminnallisen kokonaisuuden. Esityksen perustelujen mukaan erityisenä syynä maakuntajaosta poikkeavaan toimialuejakoon voivat olla esimerkiksi kielelliset tai painavat toiminnalliset perusteet. Poikkeamisen tulee perustua hyvinvointialueen tehtävien järjestämisen tarkoituksenmukaisuuteen muutoksen kohteena olevilla hyvinvointialueilla.

Hyvinvointialuejako voi siten esityksen mukaan eriytyä maakuntajaosta ainoastaan, jos on erityinen toiminnallinen peruste poiketa maakuntajaosta. Hallintovaliokunta toteaa, että lisäksi tulee täyttyä kaikki muut hyvinvointialueen muuttamisen edellytykset, joista säädetään hyvinvointialuejakolain 5 §:ssä. Lain 5 §:n edellytykset koskevat kaikkia muutostilanteita, mukaan lukien 2 §:n 3 momentissa tarkoitettua kunnan siirtämistä. Valiokunta tähdentää tässä yhteydessä lisäksi 5 §:n 2 momentin sääntelyä, jonka mukaan hyvinvointialuetta muutettaessa tulee pyrkiä kielellisesti yhteensopiviin alueisiin, joilla turvataan suomen- ja ruotsinkielisen väestön oikeudet saada palveluja omalla kielellään samanlaisten perusteiden mukaan.

Hyvinvointialuejakolaissa täsmennetään myös säännöksiä omaisuuden ja velkojen siirtymisestä hyvinvointialueen lakatessa (17 §). Voimassa olevassa laissa ei säädetä siitä, mitä omaisuudelle ja sitoumuksille tapahtuu hyvinvointialueen jakautumistilanteessa. Ehdotuksen mukaan palvelujen järjestämiseen liittyvä omaisuus ja sitoumukset siirtyvät yleisseuraantona sille hyvinvointialueelle, joka jatkaa kyseisen alueen palvelujen järjestämistä. Ensisijaisena menettelynä on hyvinvointialueiden keskinäinen sopiminen. Lisäksi säädetään siitä, miten omaisuus ja sitoumukset jaetaan, jos sopimukseen ei ole päästy kuutta kuukautta ennen muutoksen voimaantuloa. Lain 18 a §:ssä säädetään lisäksi taloudellisesta selvityksestä, jonka lakkaava hyvinvointialue toimittaa toimintaa jatkaville hyvinvointialueille. Sääntely on tarpeellinen 17 §:ssä tarkoitettua omaisuuden ja sitoumusten jakamisen toimittamiseksi ja jotta hyvinvointialueen muutos voidaan toteuttaa palveluja turvaavalla tavalla.

Valiokunnan mietintö HaVM 22/2025 vp

Maakuntajakolaki

Uuden maakuntajakolain mukaan maakuntajako on hallinnon järjestämistä, alueiden kehittämistä ja alueiden suunnittelua varten oleva perusaluejako. Vastaavia maakuntajaon perusteita on sovellettu vakiintuneesti ennen hyvinvointialueiden perustamista koskevaa uudistusta, vaikka voimassa olevassa hyvinvointialue- ja maakuntalaissa ei ole maakunnista ja niiden perusteista erikseen säännöksiä. Maakunnat toimivat suoraan maakunnan liittojen toimialueina ja näiden lakisäätteiset tehtävät ovat maakuntakaavoitus ja alueiden kehittäminen.

Ehdotuksen mukaan maakunnaksi määrätään alue, johon kuuluvat kunnat muodostavat toiminnallisesti ja taloudellisesti sekä alueen suunnittelun kannalta tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden. Maakuntaan kuuluu vähintään kaksi kuntaa. Ehdotus vastaa pääosin vuoden 1997 maakuntajakolain (1159/1997) sääntelyä ja pitkäaikaista hyvinvointialueiden perustamista edeltänyttä käytäntöä. Maakunnan alueen määrittämisessä käytettävät keskeiset kriteerit ovat asiointi- ja palveluyhteydet, työssäkäyntiliikenne, kuntien yhteistoiminta, elinkeinoelämän yhteydet, yhdistystoiminta-alueet sekä kulttuuri- ja historialliset perinteet. Näiden tekijöiden katsotaan kuvaavan toiminnallisesti, taloudellisesti ja alueen suunnittelun kannalta tarkoituksenmukaista kokonaisuutta. Maakunnan tulisi muodostaa tältä pohjalta mahdollisimman yhtenäinen alue, jonka asukkailla on yhteinen kulttuuri- ja intressiympäristö.

Maakuntajaon muutosta valmisteltaessa valtiovarainministeriön tulee ehdotetun lain 6 §:n mukaisesti pyytää lausuntoja laajasti. Sen on maakuntajaon muuttamista koskevaa päätöstä valmistellessaan selvitettävä, miten muutos vaikuttaa valtion viranomaisten toimialuejakoon ja Euroopan unionin toiminnassa noudatettaviin aluejakoihin. Maakuntajaon muuttamisesta on muun muassa pyydettävä niiden ministeriöiden lausunto, joiden toimialalla muutos vaikuttaa, sekä kuultava niitä maakunnan liittoja ja kuntia, joita muutos koskee, sekä asianomaisia hyvinvointialueita ja valtion viranomaisia.

Maakuntajako vaikuttaa oleellisesti aluekehitykseen ja maakuntakaavoitukseen, jotka ovat työ- ja elinkeinoministeriön ja ympäristöministeriön toimialueen tehtäviä, minkä vuoksi voidaan pitää tarkoituksenmukaisena ehdotusta säätää myös näille ministeriöille oikeus tehdä esitys maakuntajaon muuttamisesta valtiovarainministeriölle. Hallintovaliokunta tähdentää, että vaikka aloite maakuntajaon muutoksen valmisteluun tulisi näiltä ministeriöiltä, prosessi ja mahdollisten muutosten edellytykset ovat samat kuin muissakin tapauksissa.

Laki hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan myös eräitä muutoksia hyvinvointialueesta annettuun lakiin (611/2021). Lain 27 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että valtuustoryhmien toimintaedellytysten parantamiseksi hyvinvointialue voi taloudellisesti tukea valtuustoryhmien sisäistä toimintaa ja valtuustoryhmän päätöksentekoon liittyvää muuta toimintaa. Sääntelyllä pyritään tuen läpinäkyvyyteen ja sen kohdistamiseen tarkemmin hyvinvointialueen aluevaltuustoryhmien toimintaan. Esimerkiksi hyvinvointialueen asukkaiden kuuleminen ja keskustelutilaisuudet hyvinvointialueen päätöksentekoon liittyen ovat jatkossakin mahdollisia. Siten sääntely ei mahdollista esimerkiksi vaalikampanjan tukemista. Koska tuen tarkoitus on hyvinvointialueen yksilöitävä, valtuustoryhmä ei voi päättää käyttökohteista. Raportoinnin läpinäkyvyyden parantamiseksi eh-

Valiokunnan mietintö HaVM 22/2025 vp

dotetaan, että tuen määrän lisäksi hyvinvointialueen tilinpäätöksessä tulee ilmoittaa valtuustoryhmittäin tuen käyttökohteet.

Ehdotetun sääntelyn tarkoituksena on selkeyttää valtuustoryhmien toiminnan tukemisen edellytyksiä, ja myös sitä, ettei kysymys ole puoluetuesta. Valtuustoryhmää ja sen toiminnan tukemista koskevan sääntelyn voidaan katsoa olevan tarpeen hyvinvointialueiden poliittisen johtamisen kannalta sekä luottamushenkilöiden päätöksenteon tukemisen mahdollistamiseksi ja tuen läpinäkyväksi tekemisen vuoksi. Valiokunta katsoo, että ehdotus ei kavenna hyvinvointialueiden asukkaiden ja palvelujen käyttäjien osallistumisoikeutta, ottaen huomioon, että valtuustoryhmien tukeminen on aluevaltuuston harkinnassa. Asukkaiden ja palvelujen käyttäjien osallistumisoikeuksia toteutetaan ennen kaikkea hyvinvointialuelain 5 luvun sääntelyn perusteella sekä perustuen hyvinvointialuelain 41 §:ssä säädettyyn hyvinvointialuestrategiaan.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki hyvinvointialue- ja maakuntajakolain muuttamisesta

19 §. Taloudellisen selvityksen toimittaminen kunnan siirtämisen yhteydessä. Hallituksen esityksessä on ehdotettu muutettavaksi vain 19 §:n otsikkoa. Valiokunta ehdottaa, että tässä yhteydessä tehdään lisäksi pykälän 1 momentin ensimmäisen virkkeeseen teknisluonteinen muutos siten, että sana ”maakuntaan” korvataan sanalla ”hyvinvointialueeseen”.

Toimenpidealoite

Koska valiokunta ehdottaa, että 3. lakiehdotukseen sisältyvä hyvinvointialuelain 27 §:n muutos hyväksytään hallituksen esityksen mukaisena, valiokunta ehdottaa toimenpidealoitteen TPA 21/2025 vp hylkäämistä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Hallintovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 91/2025 vp sisältyvät 2.—4. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 91/2025 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Eduskunta hylkää toimenpidealoitteen TPA 21/2025 vp.

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

hyvinvointialue- ja maakuntajakolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan hyvinvointialue- ja maakuntajakolain (614/2021) nimike, 1 §, 2 §:n 1 ja 3 momentti, 3 ja 4 §, 7 §:n 2 momentin 3 kohta, 9 §, 10 §:n 3 momentti, 11 §, 15 §:n 3 momentti, 19 §:n otsikko ja 1 momentti sekä 20 §:n 1 momentti, ja
lisätään lakiin uusi 9 a §, 16 §:ään uusi 2 momentti, 17 §:ään uusi 2 ja 3 momentti ja lakiin uusi 18 a § seuraavasti:

Hyvinvointialuejakolaki

1 §

Hyvinvointialueet

Suomi jakaantuu hyvinvointialueisiin. Niiden itsehallinnosta säädetään hyvinvointialueesta annetussa laissa (611/2021).

Hyvinvointialueen alueena on yksi tai useampi kokonainen maakuntajakolaissa (/) tarkoitettu maakunta, jollei ole erityistä toiminnallista perustetta poiketa maakuntajaosta. Uudenmaan maakunnan alueella voi kuitenkin olla useampi kuin yksi hyvinvointialue, jos se on tarpeen alueen väestömäärän tai muun vastaavan perustellun syyn takia. Hyvinvointialueen on muodostuttava yhtenäisestä alueesta, joka muodostaa hyvinvointialueen tehtävien järjestämiseksi toiminnallisen kokonaisuuden.

2 §

Hyvinvointialueen muuttaminen

Tässä laissa hyvinvointialueen muuttamisella tarkoitetaan hyvinvointialueiden yhdistymistä ja kunnan siirtämistä kuuluvaksi toiseen hyvinvointialueeseen.

Hyvinvointialueita voidaan muuttaa myös siten, että kunta siirretään kuuluvaksi toiseen hyvinvointialueeseen, jolloin hyvinvointialueiden lukumäärä ei muutu (kunnan siirtäminen).

Valiokunnan mietintö HaVM 22/2025 vp

3 §

Maakuntajaon muutoksen vaikutus hyvinvointialueeseen

Jos kunta siirretään kuuluvaksi toiseen maakuntaan, muutos vaikuttaa hyvinvointialuejakoon sitä vuotta seuraavan kalenterivuoden alusta, jona toimitetaan seuraavat aluevaalit.

4 §

Kuntajaon muutosten huomioon ottaminen

Jos kunta lakkaa kuntarakennelaissa (1698/2009) tarkoitetun kuntien yhdistymisen seurauksena, valtioneuvosto päättää mainitun lain 35 §:n mukaisesti, mihin hyvinvointialueeseen uusi kunta kuuluu.

7 §

Hyvinvointialueen muuttamista koskevan esityksen sisältö

Hyvinvointialueiden yhteiseen esitykseen hyvinvointialueiden yhdistymisestä on liitettävä aluevaltuustojen yhtäpitävät päätökset esityksestä ja siihen liittyvä selvitys:

3) uuden hyvinvointialueen nimestä;

9 §

Hyvinvointialueen muuttamista koskevan aluejakoselvityksen toimittaminen

Hyvinvointialueiden on osallistuttava hyvinvointialueiden muuttamista koskevan aluejakoselvityksen ja 8 §:n 1 momentissa tarkoitetun aluejakoselvittäjän ehdotuksen valmisteluun. Aluejakoselvittäjä laatii ehdotuksen hyvinvointialueen muuttamisesta sekä 7 §:n 2 momentissa tarkoitettua hyvinvointialueiden yhdistymiseen liittyvästä selvityksestä tai 19 §:ssä tarkoitettua kunnan siirtämiseen liittyvästä hyvinvointialueiden välisestä taloudellisesta selvityksestä taikka 18 a §:ssä tarkoitettua hyvinvointialueen jakautumista koskevasta taloudellisesta selvityksestä.

Jos aluejakoselvittäjä katsoo selvityksen perusteella hyvinvointialueiden muuttamisen tarpeelliseksi, hänen on tehtävä muutoksen kohteena olevien hyvinvointialueiden aluevaltuustoille ja muutoksen kohteena olevan kunnan valtuustolle ehdotus hyvinvointialueen muuttamisesta. Ehdotus käsitellään muutoksen kohteena olevien hyvinvointialueiden aluevaltuustoissa ja muutoksen kohteena olevan kunnan valtuustossa.

Aluejakoselvittäjän on toimitettava esityksensä hyvinvointialueen muuttamisesta valtiovarainministeriölle ja liitettävä siihen muutoksen kohteena olevien hyvinvointialueiden aluevaltuustojen ja muutoksen kohteena olevan kunnan valtuuston aluejakoselvittäjän ehdotuksesta antamat lausunnot.

Valiokunnan mietintö HaVM 22/2025 vp

9 a §

Aluejakoselvittäjän asema

Aluejakoselvittäjä voidaan ottaa virkasuhteeseen. Aluejakoselvittäjään, jota ei ole otettu virkasuhteeseen, sovelletaan hänen tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvauksesta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974). Aluejakoselvittäjällä tulee olla tehtävän hoitamiseen riittävä asiantuntemus ja kokemus.

Aluejakoselvittäjällä on salassapitoa koskevien säännösten estämättä oikeus saada viranomaisilta tehtävänsä suorittamista varten välttämättömät hyvinvointialueiden ja hyvinvointialuekonserniin kuuluvien yhteisöjen hallintoa ja taloutta koskevat tiedot sekä muuta apua.

Aluejakoselvityksen toimittamisesta aiheutuvat kustannukset suoritetaan valtion varoista.

10 §

Päätöksenteon edellytykset

Valtiovarainministeriön on hyvinvointialueen muuttamista koskevaa päätöstä valmistellessaan kuultava niitä hyvinvointialueita ja kuntia, joita muutos koskee. Jos hyvinvointialueen yhdistyessä uudelle hyvinvointialueelle aiotaan antaa nimi, joka ei ole ollut aiemmin hyvinvointialueen nimenä, nimestä on ennen hyvinvointialueiden yhdistymistä koskevan päätöksen tekemistä hankittava Kotimaisten kielten keskuksen lausunto.

11 §

Päätös hyvinvointialueen muuttamisesta

Päätös hyvinvointialueen muuttamisesta on tehtävä ennen muutoksen voimaantuloa edeltävän vuoden alkua.

Hyvinvointialueen muutos on määrättävä tulemaan voimaan kalenterivuoden alusta. Kunnan siirtämistä koskeva hyvinvointialueen muutos on määrättävä tulemaan voimaan sitä vuotta seuraavan kalenterivuoden alusta, jona toimitetaan seuraavat aluevaalit.

Päätökset hyvinvointialueen muuttamisesta on julkaistava Suomen säädöskokoelmassa ja toimitettava julkaistaviksi muutoksen kohteina olevilla hyvinvointialueilla siten kuin hyvinvointialueen ilmoitukset hyvinvointialueella julkaistaan. Päätökset hyvinvointialueen muutoksen hylkäämisestä on annettava erikseen tiedoksi esityksen tekijälle.

15 §

Muiden luottamushenkilöiden toimikausi ja viranhaltijoiden viranhoidon alkaminen

Uuden hyvinvointialueen tarkastuslautakunta ja tilintarkastajat tarkastavat yhdistyvien hyvinvointialueiden tarkastuslautakuntien ja tilintarkastajien valmistelun pohjalta yhdistyvien hyvinvointialueiden hallinnon ja talouden hyvinvointialueen muutoksen voimaantuloa edeltävältä vuodelta.

Valiokunnan mietintö HaVM 22/2025 vp

delta siten kuin hyvinvointialueesta annetun lain 14 luvussa säädetään. Tarkastus koskee myös hyvinvointialueen muutoksen valmistelua. Uuden hyvinvointialueen aluevaltuusto päättää yhdistyvien hyvinvointialueiden tilinpäätösten hyväksymisestä ja vastuuvapaudesta.

16 §

Henkilöstön asema

Edellä 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa henkilöstöön kohdistuva lomapalkkavelka siirtyy uudelle hyvinvointialueelle.

17 §

Omaisuuksien ja velkojen siirtyminen hyvinvointialueen lakatessa

Jos lakkaava hyvinvointialue jaetaan kahden tai useamman hyvinvointialueen kesken, muutoksen kohteena olevien hyvinvointialueiden tulee sopia omaisuuden, sopimusten ja velkojen siirtymisestä. Jos sopimusta ei ole tehty kuutta kuukautta ennen muutoksen voimaantuloa, jako toimitetaan kiinteistöjen, niihin liittyvän irtaimen omaisuuden ja niihin kohdistuvien velkojen sekä toimitilojen vuokrasopimusten osalta kiinteistöjen sijaintipaikan mukaan. Irtaimen omaisuuden ja sopimukseen liittyvä velka kohdistetaan alueelle, jolle irtain tai sopimukset siirtyvät. Muun omaisuuden ja muiden velkojen ja sopimusten osalta jako tehdään hyvinvointialueen väestön jakautumisen suhteessa, ellei omaisuuden ja velkojen tasapuolisen jaon varmistamiseksi muu jakosuhte ole perusteltu.

Jos hyvinvointialue jaetaan, omaisuuden sekä velkojen ja velvoitteiden jakaminen muutoksen kohteena olevien hyvinvointialueiden kesken ei saa vaarantaa velkojen eikä muiden oikeudenhaltijoiden asemaa. Jollei velkoja tai muu oikeudenhaltija ole valtio, vastuuta sitoumuksesta ei saa siirtää toiselle hyvinvointialueelle ilman kyseisen oikeudenhaltijan suostumusta.

18 a §

Hyvinvointialueen jakautumista koskeva taloudellinen selvitys

Jos hyvinvointialue jaetaan useamman hyvinvointialueen kesken, lakkaavan hyvinvointialueen on toimitettava omaisuuttaan koskeva taloudellinen selvitys toimintaa jatkaville hyvinvointialueille.

Selvitykseen on sisällytettävä vähintään omaisuus, velat, sitoumukset ja saatavat sijainnin mukaan sellaisina kuin niiden arvioidaan olevan hyvinvointialueen muuttamisen voimaan tullessa. Sijaintiin liittymätön omaisuus ja velat on eriteltävä.

Valiokunnan mietintö HaVM 22/2025 vp

19 §

Taloudellisen selvityksen toimittaminen kunnan siirtämisen yhteydessä

Jos kunta siirretään toiseen **hyvinvointialueeseen**, muutoksen kohteena olevien hyvinvointialueiden on toimitettava hyvinvointialueiden omaisuutta muutosalueella koskeva taloudellinen selvitys, jollei sitä muutoksen vähäisten vaikutusten vuoksi tai muusta syystä ole pidettävä tarpeettomana. (Uusi)

— — — — —

20 §

Muutoksenhaku

Valtioneuvoston päätökseen hyvinvointialueen muuttamisesta ja hyvinvointialueen muuttamista koskevan esityksen hylkäämisestä saa hakea muutosta valittamalla muutoksen kohteena oleva hyvinvointialue ja sen jäsen.

— — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Maakuntajakolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Maakunnat

Hallinnon järjestämistä, alueiden kehittämistä ja alueiden käytön suunnittelua varten Suomi jaetaan maakuntiin.

Valiokunnan mietintö HaVM 22/2025 vp

2 §

Maakuntajaon perusteet

Maakunnaksi määrätään alue, johon kuuluvat kunnat muodostavat toiminnallisesti ja taloudellisesti sekä alueen suunnittelun kannalta tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden. Maakuntaan kuuluu vähintään kaksi kuntaa.

3 §

Valtioneuvoston toimivalta

Valtioneuvosto päättää maakuntien lukumäärän, alueet ja nimet.

4 §

Maakuntajaon muuttamisen edellytykset

Maakuntajakoa voidaan muuttaa, jos maakunnat täyttävät muutoksen jälkeen 2 §:ssä säädetyt edellytykset.

Maakuntajakoa muutettaessa tulee pyrkiä kielellisesti yhteensopiviin alueisiin, joilla turvataan suomen- ja ruotsinkielisen väestön oikeudet saada palveluja omalla kielellään samanlaisten perusteiden mukaan.

5 §

Maakuntajaon muuttamisen vireillepano

Esityksen maakuntajaon muuttamisesta voivat tehdä maakunnan alueella oleva kunta, maakunnan liitto, alueiden käytöstä vastaava ministeriö tai alueiden kehittämisestä vastaava ministeriö. Esitys on toimitettava valtiovarainministeriölle. Maakuntajaon muuttamista koskevassa esityksessä on perusteltava maakuntajaon muuttamisen tarve ja selvitettävä, miten 2 §:ssä säädetyt perusteet täyttyvät.

Valtiovarainministeriö voi panna vireille maakuntajaon muutoksen ilman 1 momentissa tarkoitettua esitystä, jos 2 §:ssä säädetyt perusteet sitä edellyttävät.

6 §

Maakuntajaon muuttamisen valmistelu

Valtiovarainministeriön on maakuntajaon muuttamista koskevaa päätöstä valmistellessaan selvitettävä, miten muutos vaikuttaa valtion viranomaisten toimialuejakoon ja Euroopan unionin toiminnassa noudatettaviin aluejakoihin.

Maakuntajaon muuttamisesta on pyydettävä niiden ministeriöiden lausunto, joiden toimialalla muutos vaikuttaa sekä kuultava niitä maakunnan liittoja ja kuntia, joita muutos koskee, sekä asianomaisia hyvinvointialueita ja valtion viranomaisia.

Valiokunnan mietintö HaVM 22/2025 vp

Jos maakunnalle aiotaan antaa nimi, joka ei ole ollut aiemmin maakunnan nimenä, nimestä on ennen päätöksen tekemistä hankittava Kotimaisten kielten keskuksen lausunto.

7 §

Päätöksenteko

Maakuntajaon muutos on määrättävä tulemaan voimaan kalenterivuoden alusta.
Päätös maakuntajaon muutoksesta on tehtävä ennen voimaantuloa edeltävän vuoden alkua.
Päätös maakuntajaon muuttamisesta on julkaistava Suomen säädöskokoelmassa. Päätös maakuntajaon muutoksen hylkäämisestä on annettava erikseen tiedoksi esityksen tekijälle.

8 §

Maakuntajaon vaikutukset valtion hallintoon

Valtion viranomaisten toimialueiden tulee, jollei erityisistä syistä muuta johdu, perustua 1 §:ssä tarkoitettuun maakuntajakoon niin, että viranomaisen toimialue muodostuu yhdestä tai useammasta maakunnasta taikka, jos toimialue on pienempi kuin maakunta niin, että viranomaisen toimialue on kokonaisuudessaan yhden maakunnan alueella.

9 §

Kuntajaon muutosten huomioon ottaminen

Jos kunta lakkaa kuntarakennelaissa (1698/2009) tarkoitetun kuntien yhdistymisen seurauksena, valtioneuvosto päättää mainitun lain 35 §:n mukaisesti, mihin maakuntaan uusi kunta kuuluu.

10 §

Muutoksenhaku

Valtioneuvoston päätökseen maakuntajaon muuttamisesta ja maakuntajaon muuttamista koskevan esityksen hylkäämisestä saa hakea muutosta asianomainen maakunnan liitto ja muutoksen kohteena olevan maakunnan alueen kunta sekä kunnan jäsen valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Muutoksenhausta korkeimpaan hallinto-oikeuteen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019). Valitus käsitellään korkeimmassa hallinto-oikeudessa kiireellisenä.

11 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan mietintö HaVM 22/2025 vp

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olevaa sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaanpanosta annetun lain (616/2021) 6 §:n 1 momentissa säädettyä maakuntajakoa noudatetaan, kunnes valtioneuvosto päättää 3 §:n nojalla toisin.

3.

Laki

hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) 5 §:n 2 momentti, 27 §:n 2 momentti, 87 §:n 1 momentin 1 kohta ja 122 §:n 3 ja 4 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 122 §:n 3 ja 4 momentti laissa 1056/2024, sekä
lisätään 87 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

5 §

Hyvinvointialueet ja maakuntajako

Hyvinvointialueiden muuttamisesta säädetään hyvinvointialuejakolaissa (/).

27 §

Valtuustoryhmä ja sen toiminnan tukeminen

Valtuustoryhmien toimintaedellytyksien parantamiseksi hyvinvointialue voi taloudellisesti tukea valtuustoryhmien sisäistä toimintaa sekä valtuustoryhmän päätöksentekoon liittyvää muuta toimintaa. Tukea myönnettäessä hyvinvointialueen on yksilöitävä tuen käyttötarkoitus. Tiedot tuen määrästä ja käyttökohteesta on ilmoitettava valtuustoryhmittäin hyvinvointialueen tilinpäätöksessä.

Valiokunnan mietintö HaVM 22/2025 vp

87 §

Palkkiot ja korvaukset

Luottamushenkilölle maksetaan:

- 1) kokouspalkkiota toimielimen ja vaikuttamistoimielimen kokouksista;

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen palkkioiden ja korvausten tulee olla kohtuullisia ottaen huomioon hyvinvointialueen toiminta ja talous. Palkkioiden suuruus perustuu luottamushenkilön asemaan ja tehtäviin.

122 §

Hyvinvointialueen arviointimenettely

Arviointiryhmä tekee ehdotuksen hyvinvointialueen talouden tervehdyttämiseksi sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen ja pelastustoimen palvelujen järjestämisen edellytysten turvaamiseksi tarvittavista toimista. Lisäksi arviointiryhmän on käsiteltävä hyvinvointialuejakolain 6 §:ssä tarkoitettu ehdotus hyvinvointialueen muuttamisen vireillepanosta. Aluevaltuuston on käsiteltävä arviointiryhmän toimenpide-ehdotukset ja saatettava niitä koskeva päätös valtiovarainministeriön tietoon mahdollisia jatkotoimenpiteitä varten. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat aluevaltuuston päätöksiä toimenpiteistä. Toimenpiteistä raportoidaan neljännesvuosittain osavuositarkastusten ja tilinpäätöksen yhteydessä sekä 13 a §:ssä tarkoitettussa neuvottelussa. Toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys toimenpiteiden toteutumisesta ja riittävyydestä tilikaudella. Hyvinvointialueen on saatettava selvitys valtiovarainministeriön tietoon tilikautta seuraavan vuoden kesäkuun loppuun mennessä.

Valtiovarainministeriö päättää arviointiryhmän toimenpide-ehdotusten ja aluevaltuuston päätösten perusteella hyvinvointialuejakolain 8 §:ssä tarkoitetun aluejakoselvittäjän asettamisesta selvittämään hyvinvointialueen muuttamista. Ratkaisu aluejakoselvityksen tarpeellisuudesta voidaan tehdä myös uutta arviointimenettelyä käynnistämättä, jos toimenpiteet eivät ole toteutuneet ja 123 §:n 1 momentissa säädetty edellytykset täyttyvät.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 27 ja 87 § tulevat kuitenkin voimaan 1. päivänä tammikuuta 2026.

4.

Laki

sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaanpanosta annetun lain 6 ja 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaanpanosta annetun lain (616/2021) 6 §:n 2 momentti ja 7 §:n 3 momentti seuraavasti:

6 §

Maakuntajako

Maakuntajaon muuttamisesta säädetään maakuntajakolaissa (/).

7 §

Hyvinvointialueiden nimet ja alueet

Hyvinvointialueen muuttamisesta säädetään hyvinvointialuejakolaissa (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan mietintö HaVM 22/2025 vp

Helsingissä 7.11.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Mauri Peltokangas ps
varapuheenjohtaja Pihla Keto-Huovinen kok
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Juha Hänninen erk
jäsen Christoffer Ingo r
jäsen Mari Kaunistola kok
jäsen Anna Kontula vas
jäsen Rami Lehtinen ps
jäsen Mira Nieminen ps
jäsen Saku Nikkanen sd
jäsen Hanna Räsänen kesk
jäsen Paula Werning sd
jäsen Joakim Vigelius ps
jäsen Juha Viitala sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne